

Κεφάλαιο 1

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΩΝ ΜΑΓΙΑ;

2012. Δύο χιλιάδες δώδεκα. Ή, για να είμαστε πιο ακριβείς, 21 Δεκεμβρίου 2012 Κ.Ε.:¹ 21/12/2012. Η ημερομηνία μοιάζει να γίνεται ολοένα και πιο σημαντική στη φαντασία του κόσμου. Άνθρωποι απ' όλο τον κόσμο μιλάνε τώρα για το 2012, σαν κάποιο φάντασμα που μας έρχεται από την αχλύ του μέλλοντος, σαν να λένε «Ξέρουμε ότι είναι σημαντικό, αλλά δεν είμαστε σίγουροι τι ακριβώς θα συμβεί». Ποιος ξέρει, λοιπόν –ή τουλάχιστον ποιος διατείνεται ότι ξέρει– τι θα συμβεί τότε; Κι από πού προήλθε αρχικά αυτή η σημαντική ημερομηνία;

Πολλά από τα μυστήρια των Μάγια, του λαού της Κεντρικής Αμερικής, αποκαλύφθηκαν μόλις κατά τα τελευταία εκατό χρόνια. Και ίσως το μεγαλύτερο μυστήριο είναι αυτό του ημερολογίου του Μακρού Συστήματος Αρίθμησης,² ο πιο πρόσφατος Μεγάλος Κύκλος του οποίου ξεκίνησε στις 13 Αυγούστου 3114 Π.Κ.Ε. και θα κλείσει 5.125 χρόνια και 132 μέρες αργότερα, το χειμερινό ηλιοστάσιο του 2012. Πέρα από το ότι οι Μάγια ήταν εξαιρετικοί μαθηματικοί, απίστευτα ακριβείς αστρονόμοι και ιδιαίτερα ταλαντούχοι καλλιτέχνες, είναι άραγε πιθανό να είχαν και μια σχεδόν υπερφυσική ικανότητα πρόβλεψης που βασιζόταν στην κατανόηση φυσικών κύκλων; Θα ήταν δυνατόν ένας τέτοιος πολιτισμός –ο οποίος άκμασε πριν από χίλια χρόνια– να έχει σ' αλήθεια προβλέψει το τέλος του πολιτισμού σ' αυτή τη φάση της ιστορίας της Γης, κατά τη διάρκεια της δεύτερης δεκαετίας της τρίτης χιλιετίας;

Ο χρόνος και οι Μάγια

Πάνω απ' όλα οι Μάγια ήταν δεξιότητες σε ό,τι αφορά τρία πράγματα: το χρόνο, την αστρονομία και τους αριθμούς. Φυσικά, τα τρία αυτά αλληλοσυνδέονται. Η αντίληψη των ανθρώπων για το χρόνο ανέκαθεν προέκυπτε από την παρατήρηση ουράνιων αντικειμένων, και πάντοτε είχαμε ανάγκη τους αριθμούς για να μετρήσουμε τις αστρονομικές κινήσεις που ορίζουν το χρόνο.

Αυτό το πέτρινο ημερολόγιο Μάγια από το Τιβάλ στη Γουατεμάλα απεικονίζει ιερείς κατά τη διάρκεια μιας τελετουργίας που αφορά νεκροκεφαλές και οστά.

Μεταξύ 250 και 900 Κ.Ε., οι Μάγια της Κλασικής περιόδου (όπως είναι γνωστοί) τελειοποίησαν τις αστρονομικές, ημερολογιακές και μαθηματικές τους γνώσεις σε απίστευτο επίπεδο. Παρακινήμένοι από μια ανάγκη, σχεδόν ψυχαναγκαστική, να καταλάβουν τη θέση τους στο σύμπαν και να προβλέψουν την τελική τους μοίρα, οι Μάγια κατέγραφαν τα πάντα με μαθηματικό και συμβολικό τρόπο. Οι ιερείς-αστρονόμοι τους κατέγραφαν τις κινήσεις του ήλιου, της σελήνης, της Αφροδίτης, του Άρη και του γαλαξία. Ταυτόχρονα, οι ηγέτες και οι υπήρτες τους κατέγραφαν τα μεγάλα γεγονότα της ζωής τους: γεννήσεις, πολέμους, καταστροφές πόλεων, αναρρήσεις στο θρόνο και θανάτους.

Τα ημερολόγια των Μάγια

Με στόχο να κατατάξουν τα γεγονότα σε ένα σαφές χρονολόγιο, οι Μάγια υιοθέτησαν και εξέλιξαν το ημερολόγιο του Μακρού Συστήματος Αρίθμησης το οποίο είχαν κληρονομήσει από τους προγόνους τους, τους Ολμέκους. Το Μακρό Σύστημα Αρίθμησης ήταν, και συνεχίζει να είναι, ένα αξιοσημείωτο ημερολογιακό σύστημα που επέτρεπε στους Μάγια να κατατάξουν γεγονότα –είτε επουράνια είτε γήινα– στον απόλυτο χρόνο. Το σύστημα καθόριζε πότε ξεκινούσαν και ολοκληρώνονταν οι ιστορικές περιόδους, πότε άρχιζε η επιρροή ενός θεού και πότε τελείωνε.

Αυτό όμως δεν ήταν το μόνο είδος ημερολογίου που χρησιμοποιούσαν οι Μάγια. Για την ακρίβεια, κάποιοι ειδικοί πιστεύουν ότι οι Μάγια χρησιμοποιούσαν μέχρι και 17 διαφορετικά ημερολόγια. Ενώ το Μακρό Σύστημα Αρίθμησης τους επέτρεπε να κατατάξουν γεγονότα κατά τη διάρκεια μιας περιόδου 5.125 ετών και 132 ημερών, τα άλλα ημερολόγια είχαν διαφορετικές εφαρμογές. Τα βασικά ημερολόγια που χρησιμοποιούσαν οι Μάγια, σε συν-

δυσασμό με το Μακρό Σύστημα Αρίθμησης, ήταν το Τζολκίν, ιερό ημερολόγιο 260 ημερών, και το Χαάμπ, διάρκειας 365 ημερών, το οποίο λειτουργούσε όπως το δικό μας ηλιακό. Ο συνδυασμός του Τζολκίν και του Χαάμπ συνέβαλε στη δημιουργία ενός κύκλου 52 ετών, του αποκαλούμενου Ημερολογιακού Κύκλου, με την ολοκλήρωση του οποίου πραγματοποιούνταν μια τελετουργία φωτιάς για να εξασφαλιστεί η συνέχιση του χρόνου και της ζωής. Κατά τη διάρκεια αυτής της εορτής, το Χαάμπ επαναρυθμιζόταν ώστε να συμπέσει και πάλι με τις παρατηρήσεις των Μάγια, όπως με τις δισεκτές χρονιές σήμερα.

Η χρήση του Χαάμπ των 365 ημερών ως κλίμακας για το ηλιακό έτος ίσως να δίνει την εντύπωση ότι οι Μάγια δεν ήταν και τόσο ακριβείς αστρονόμοι, αλλά στην πραγματικότητα το αντίστροφο είναι ακριβές. Όπως θα δούμε σε επόμενα κεφάλαια, οι παρατηρήσεις των Μάγια –τις οποίες επιτύχαναν χωρίς τη χρήση τηλεσκοπίων ή άλλων μαθηματικών εργαλείων– ήταν σημαντικά ακριβέστερες από εκείνες πολιτισμών οι οποίοι μελετούσαν τα άστρα αιώνες μετά τους Μάγια.

Οι πλανήτες ως εργαλεία της Μοίρας

Οι μετρήσεις τους δεν ήταν απλώς μια επιστημονική διαδικασία με στόχο τη γνώση για τη γνώση. Οι Μάγια ζούσαν σ' έναν κόσμο γεμάτο θρησκευτικά σύμβολα και μεταφορές. Γι' αυτούς οι πλανήτες και τα άστρα δεν ήταν νεκρά αντικείμενα: ήταν ζωντανές ενσάρκώσεις των θεών, αντιπρόσωποι των μύθων δημιουργίας των Μάγια και, πάνω απ' όλα, δυνάμεις που αποφάσιζαν τη μοίρα κάθε άντρα και γυναίκας. Παρατηρώντας τους πλανήτες οι Μάγια έκαναν περιήλוקες και λεπτομερείς προφητείες για κάθε πλευρά της ζωής τους – προφητείες που αφορούσαν τις επόμενες μέρες, τα χρόνια αλλά και μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα, πέρα από την ίδια τους τη ζωή, το απώτερο μέλλον. Σήμερα όμως το μέλλον τους είναι το παρόν μας.

Το τέλος του ημερολογίου του Μακρού Συστήματος Αρίθμησης –το οποίο θα επέλθει στις 21 Δεκεμβρίου 2012– ήταν, και παραμένει, μια ημερομηνία με τεράστια σημασία για τους Μάγια. Συνιστά την κορύφωση της τρέχουσας Πέμπτης Εποχής των Μάγια, την ολοκλήρωση όλων των κύκλων και το χρόνο κατά τον οποίο οι θεοί προσδοκούν να προχωρήσουν στο θερισμό της ανθρωπότητας.

Στο τέλος, όμως, οι Μάγια δεν κατάφεραν να εξιστορήσουν τη δική τους ταχύτατη παρακμή. Διότι τελικά εξαφανίστηκαν, πιο γρήγορα ακόμα κι απ' όσο άκμασαν. Με μια ασυνήθιστη κατάρρευση, που έχει προκαλέσει αμηχανία στους αρχαιολόγους, οι Μάγια εγκατέλειψαν τις μεγάλες πόλεις τους, σχεδόν άθικτες, αφήνοντας τη ζούγκλα να θάψει τα ίχνη τους. Ακόμα και σήμερα υπάρχει ασυμφωνία σχετικά με τις αιτίες της καταστροφής: Ξηρασία, πόλεμοι, στείρωση, κλιματική αλλαγή, υπερπληθυσμός. Αυτές και άλλες θεωρίες έχουν προταθεί, και καμιά δεν φαίνεται να κυριαρχεί. Η ειρωνία είναι ότι ο πολιτισμός τους φαίνεται να τελείωσε πριν την ώρα του.

Αυτή η στήλη στο Τονινά απεικονίζει την αρχή του ημερολογίου του Μακρού Συστήματος Αρίθμησης. Η ημερομηνία (4 Αχάου, 8 Κούμκου) στο Γρηγοριανό ημερολόγιο ισοδυναμεί με τη 13 Αυγούστου 3114 Π.Κ.Ε.